

6.6.2024

VN/9012/2024
VN/9012/2024-MMM-7

Maatilatalouden kehittämisrahasto

Viite: Talousarvioasetus (254/2004) 66i §

Maa- ja metsätalousministeriön kannanotto maatilatalouden kehittämisrahaston vuoden 2023 tilinpäätöksestä

Maa- ja metsätalousministeriön (ministeriö) tilinpäätöskannanotto perustuu ministeriön 4.4.2024 hyväksymään maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) vuoden 2023 tilinpäätökseen ja tilintarkastajan (Ryhmittymä BDO Audiator Oy/ BDO Oy) tilintarkastuskertomukseen. MMM esittää kannanottoon viitekohdassa mainitun asetuksen perusteella Makeran vuoden 2023 tilinpäätökseen seuraavaa:

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki

Vuonna 2023 Makeran varoin edistettiin maa- ja metsätalousministeriön eri politiikkasektoreiden tavoitteita muun muassa maa- ja porotalouden investointeja tukemalla sekä rahoittamalla maa- ja elintarvikealan tutkimus- ja kehittämishankkeita.

Makerasta myönnettävä tutkimus- ja kehittämisrahoitus muodostaa olennaisen osan ministeriön sitomattomasta tutkimus- ja kehittämisrahoituksesta. Ministeriö pitää tärkeänä, että rahoitettava tutkimus tuottaa tietoa ja innovaatioita maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun kehittämiseksi ja poliittisen päätöksenteon tueksi. On hyvä, että Makerasta myönnettävän tutkimusrahoituksen käytännön vaikuttavuuteen on kiinnitetty huomiota esimerkiksi hakujen painopisteiden valinnassa ja loppuraportoinnin yhteydessä edellytetyillä toimintasuosituksilla ("Policy brief"). Hankkeiden arviointi- ja valintaprosessissa on korostettu hankkeita, joissa yritykset ovat mukana, ja joilla on selvä kytkentä käytännönläheiseen kehittämiseen. Hankkeiden vaikuttavuutta saadaan lisättyä sillä, että tulokset saadaan vietyä nopeasti ja tarkoituksenmukaisesti käytäntöön.

Rakennetukien ensisijaisena tavoitteena on maatalouden kannattavuuden ja kilpailukyvyn turvaaminen. Vuonna 2023 alkaneella CAP-suunnitelmakaudella Makeran rooli rahoittajana oli aikaisempaa pienempi, koska maatalouden investointiavustukset rahoitetaan osarahoitteisina valtion talousarviosta. Maatalouden alkutuottajat voivat hyödyntää investointien mahdollistajana Makerasta kokonaan kansallisesti rahoitettavia takauksia ja rahoituksen luonteesta johtuen yhdistää niitä EU:n maaseuturahastosta avustuksina myönnettävään tukeen. Makerasta kokonaan kansallisesti myönnettävien

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Maa- ja metsätalousministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 30
00023 Valtioneuvosto

Hallituskatu 3 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.mmm@gov.fi

maatalouden investointeihin kohdennettujen takausten rooli tulee jatkossa korostumaan investointien toteutumisessa entisestään.

Pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaan Makerasta myönnettävät avustukset tulivat valtiontalouden kehityksen piiriin: *”Kehyksen piiriin liitetään Valtion asuntorahaston ja Maatilatalouden kehittämishankkeen talous siltä osin, kuin talousarvion perusteluissa otetaan kantaa niiden menojen määriin. Tältä osin siirrot talousarviosta näihin rahastoihin jäävät vastaavasti kehityksen ulkopuolelle.”* (Liite A. Kehyssääntö, kappale 10) Hallitusohjelmaan ei sisälly linjauksia Makeran pääomittamisesta.

Makeran johtokunta päätti osoittaa 28.9.2023 maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007 jäljempänä, rakennetukilaki) mukaisiin maatalojen energiatuotantoon liittyviin investointeihin yhteensä 18,00 miljoonaa euroa. Päätös on hallituksen budjettineuvottelussa 19.9.2023 tekemän pöytäkirjamerkinnän mukainen: *”Maatilatalouden kehittämishankkeen (Makeran) käyttösunnitelman muutoksella 18,00 miljoonaa euroa kohdennettaisiin CAP-suunnitelman mukaisiin maatalouden investointiavustuksiin, energiainvestointien varmistamiseksi.”* Kyseisestä rahoituksesta maatalouden energiainvestointeihin myönnettiin 8,40 miljoonaa euroa.

Vuonna 2023 Makerasta rahoitettiin peruskuivatusta ja poro- ja luontaiselinkeinojen rahoituslain sekä kolttalain mukaisia hankkeita, nuoren elinkeinoharjoittajan tilanpidon aloittamista ja osaa maatalouden energiatuotannon investointeja. Lisäksi eräisiin porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain sekä kolttalain mukaisiin kohteisiin oli mahdollista myöntää valtionlainoja Makeran varoin.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Rahasto hoiti säädösten mukaiset tehtävänsä sekä toteutti ministeriön Makeran toiminnalle asettamia toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita. Lisäksi rahasto toteutti omalta osaltaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle asettamia vaikuttavuustavoitteita. Ministeriö on vahvistanut 4.4.2024 rahaston tilinpäätöksen valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnan käsittelyn jälkeen.

c) Tuotokset ja laadunhallinta

Tilinpäätöksessä esitetään investointi- ja aloitustukien sekä tutkimuksien toteutuneet kappalemäärät, tiedot valtionvastuu- ja valtiontakaustoiminnasta sekä takaisinperinnöistä. Makerasta rahoitettiin kansallisesti maatalouden ja porotalouden investointeja yhteensä 10,86 milj. euroa, josta energiatuotannon rakentamisinvestointeja 8,40 milj. euroa, porotalouden, luontaiselinkeinojen ja kolttalain tukia 2,13 milj. euroa sekä nuoren elinkeinoharjoittajan tukia 0,33 milj. euroa vuonna 2023.

Makerasta myönnettiin vuonna 2023 maatalouden rakennetuista annetun lain mukaisia valtiontakauksia noin 5,7 milj. euron lainapääomalle. Valtion takaama lainamäärä väheni 75,68 milj. euroon vuonna 2023 (80,16 milj. euroa vuonna 2022).

Vuoden 2023 aikana Makerasta myönnettiin maatalojen maksuvalmiuslainoille annetun lain (232/2019) mukaisia valtiontakauksia tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville maatalousyrittäjille 2,9 milj. euroa 3,6 milj. euron lainapääomalle. Vuoden 2023 lopussa valtion takaama lainamäärä tilapäisissä taloudellisissa vaikeuksissa oleville maatalousyrittäjille oli yhteensä 16,76 milj. euroa (laki 922/2016 takauksia 2,38 milj. euroa ja laki 232/2019 takauksia 14,38 milj. euroa). Vuoden 2022 lopussa lainamäärä oli 27,28 milj. euroa.

Valtiontakauksista mahdollisesti aiheutuvat menot maksetaan Makeran varoista. Vuonna 2023 takauksista aiheutui 2,00 milj. euroa tappioita (2,76 milj. euroa vuonna 2022), joista 0,5 milj. euroa oli täytetakauksien tappioita. Tämän lisäksi on maksettu viivästyskorkoja. Aikaisempina vuosina kehittämishankkeen menetykset vastuiden toteutumisesta ovat olleet melko vähäisiä, mutta tilikaudesta 2020 lähtien menetykset ovat kasvaneet.

Makerasta myönnettiin rahoitusta 24 uuteen tutkimus- ja kehittämishankkeeseen. Tutkimus- ja kehittämishankkeisiin oli vuoden 2023 käyttösunnitelmassa osoitettu rahoitusta 5,86 milj. euroa, josta 5,00 milj. euroa maa- ja elintarviketalouden tutkimushankkeisiin, 0,51 milj. euroa valtakunnallisiin maa-seudun tutkimus- ja kehittämishankkeisiin sekä 0,35 milj. euroa luontaiselinkeinojen ja porotalouden kehittämistoimintaa koskevaan tutkimukseen. Rahoituksesta on myönnetty hankkeille 5,72 milj. euroa.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Makeralla ei ole palkattua henkilökuntaa. Vuonna 2023 tehtäviä hoidettiin Ruokavirastossa, Valtionkonttorissa sekä maa- ja metsätalousministeriössä. Rahastoa koskevien tehtävien hoito on otettu huomioon Ruokaviraston henkilöstökehityksessä sekä toiminnassa. Ministeriössä Makeraan liittyviä tehtäviä hoidetaan ruokaosastolla sekä tieto- ja tutkimustoimialalla. Päätöksiä Makeran varoista tehtiin ministeriössä, Ruokavirastossa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa.

2. Tuloksellisuusraportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Rahaston tilintarkastuskertomuksen ja tilintarkastusmuistion mukaan tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan rahaston toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Rahaston hallintoa on hoidettu sitä koskevien lakien, säädösten ja ohjeiden mukaisesti. Tilintarkastajan aiemmin antamat suositukset tilusjärjestelyiden kirjausmenettelyjen ja seurantatapojen kehittämiseksi on riittävällä tavalla huomioitu.

Tilinpäätöksessä on kuvattu sekä valtion talousarviosta, että maatilatalouden kehittämisrahastosta rahoitettuja maatalouden investointitukia. Vuonna 2023 maatalouden investointituet maksettiin EU-osarahoitteisina valtion talousarviosta. Tilinpäätöksessä ei ole tarpeen kuvata valtion talousarviosta rahoitettavia investointeja.

Maa- ja metsätalousministeriö uudistaa kehotuksensa kiinnittää huomiota tilinpäätöskertomuksessa esitettävien tietojen oikeellisuuteen sekä yhdenmukaisuuteen tilinpäätöksen kanssa. Esitettyjen lukujen sekä tilinpäätöksessä käytettävien termien tulee olla samalla tavalla kirjoitettu eri kohdissa.

3. Ministeriön esitys rahaston toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Rahaston tulee jatkossa arvioida omaa toimintaansa suhteessa rahaston toimintaan tehtäviin linjauksiin yhteistyössä ministeriön kanssa.

Rahaston tulee tarkastella menojen kirjausperustetta myönnettyjen avustusten osalta.

Ministeriö toteaa, että tilintarkastajan toistaman suosituksen mukaisesti rahaston tulee edelleen kiinnittää huomiota täsmäytysmenettelyihin ja oikeellisuuden ja täydellisuuden varmentavien kontrollien kehittämiseen tilusjärjestelyiden osalta. Lisäksi ministeriö toteaa uudelleen, että tilintarkastajan suosituksen mukaisesti rahaston tulee kuvata rahaston reaali- ja kirjanpidon prosessit ja määritellä niihin liittyvät vastuut kirjallisesti. Ajantasaiset prosessikuvaukset helpottavat muun muassa toiminnan jatkuvuuden turvaamista henkilövaihdostilanteissa.

Makeran johtokunnan tulee seurata valtioneuvostokausista rahaston vastattavaksi jäävien menojen kehitystä.

4. Ministeriön omat toimenpiteet rahaston tuloksellisuuden parantamiseksi

Suomen CAP-suunnitelmaan 2023-2027 sisältyvät toimenpiteet otettiin käyttöön vuoden 2023 alusta, jolloin Makeran rooli maatalouden investointien rahoittajana pieneni. Makerasta kuitenkin rahoitetaan huoltovarmuuspaketin yhteydessä päätetyt energiainvestoinnit. Rahaston merkitys takaustoiminnassa on vahvistunut. Muutos selkeyttää Makeran toimintaa talousarvion ulkopuolisena rahastona. Rahaston toiminnan kehittämistä ja selkeyttämistä on tarkoitus jatkaa.

Makeran tehtävät jakaantuvat säädösten perusteella maa- ja metsätalousministeriön, Ruokaviraston, Valtiokonttorin ja rahaston johtokunnan kesken. Rahaston hallinnon hajanaisuudesta johtuen ministeriö kiinnittää erityistä huomiota rahaston kokonaisuuden hallintaan sekä tietojen täydellisuuden ja oikeellisuuden varmentamiseen liittyvien kontrollien tarpeeseen yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Kansliapäällikkö

Pekka Pesonen

Apulaisosastopäällikkö

Taina Aaltonen

Jakelu	Ruokavirasto
Tiedoksi	Valtiovarainministeriö Valtiontalouden tarkastusvirasto Valtiokonttori MMM osastot ja toimialat MMM/HAKE/ohjaus- ja talousyksikkö MMM/RO/yksiköt

VN/9012/2024-MMM-7

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: